Η φιλοσοφία ἐν θεάτρῳ, η διδακτική τεχνική του «ρόλου στον τοίχο», το περίγραμμα του Σωκράτη όπως προσλαμβάνεται ως πρότυπο βίου

Στο πλαίσιο του μαθήματος της Φιλοσοφίας και επιχειρώντας σχεδιασμό μάθησης με εναλλακτικά εργαλεία και στρατηγικές επικεντρωνόμαστε στο ρόλο της Φιλοσοφίας ως τέχνη βίου (στο δημόσιο και ιδιωτικό βίο), στη στάση του φιλοσόφου μέσα στην κοινωνία, και ειδικότερα στον *«άνδρα που έθετε ερωτήματα, που έβλεπε τον εαυτό του σαν μια αλογόμυγα –σαν ένα* ***τσιμπούρι*** *που ενοχλεί. Μπορούμε να φανταστούμε ότι ο Σωκράτης* ***περιφερόταν στην αγορά σταματούσε τους ανθρώπους και τους έθετε παράξενα ερωτήματα.*** *Μια συζήτηση που τελείωνε με τον καθένα να έχει συνειδητοποιήσει πόσα λίγα γνώριζε ο Σωκράτης το θεωρούσε επιτυχία.* ***Οι συνομιλίες αυτές είναι γνωστές ως Πλατωνικοί διάλογοι και αποτελούν σπουδαία έργα της λογοτεχνίας, πέραν της φιλοσοφίας. Κατά κάποιον τρόπο ο Πλάτων ήταν ο Σαίξπηρ της εποχής του.*** *Όταν διαβάζουμε αυτούς τους Διαλόγους παίρνουμε μια καλή ιδέα για το πώς έμοιαζε ο Σωκράτης, πόσο ευφυής και πόσο εξοργιστικός ήταν»* (Nigel Warburton, *Μικρή Ιστορία της Φιλοσοφίας*, ΙΔ΄ Έκδοση, Πατάκης, 2020, σελ 11-19).

).

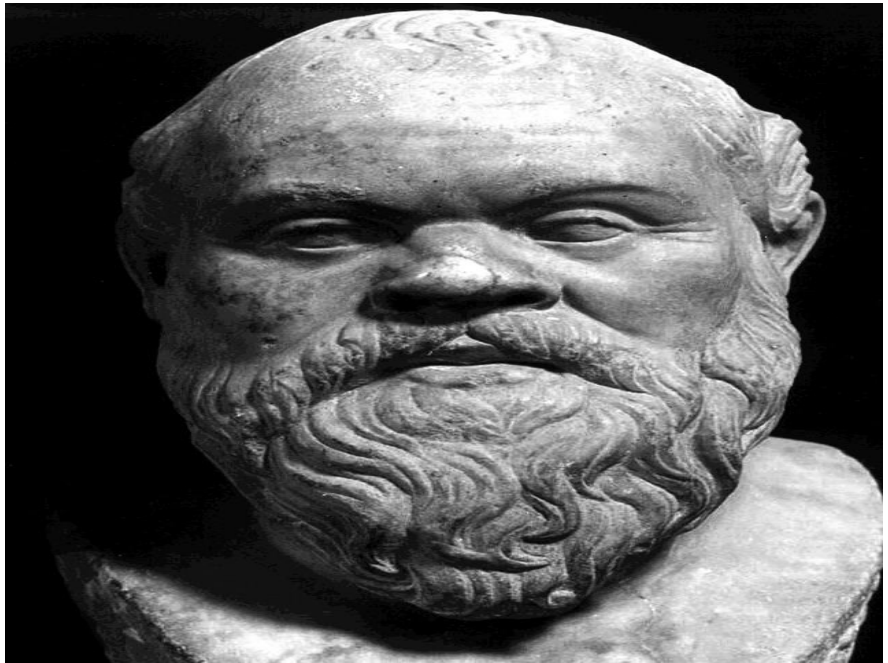

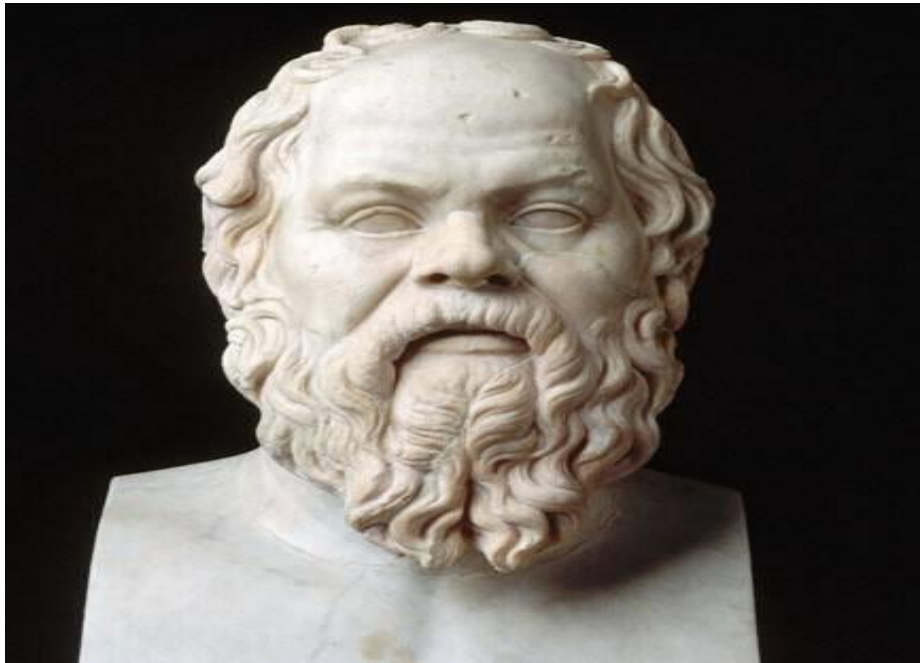

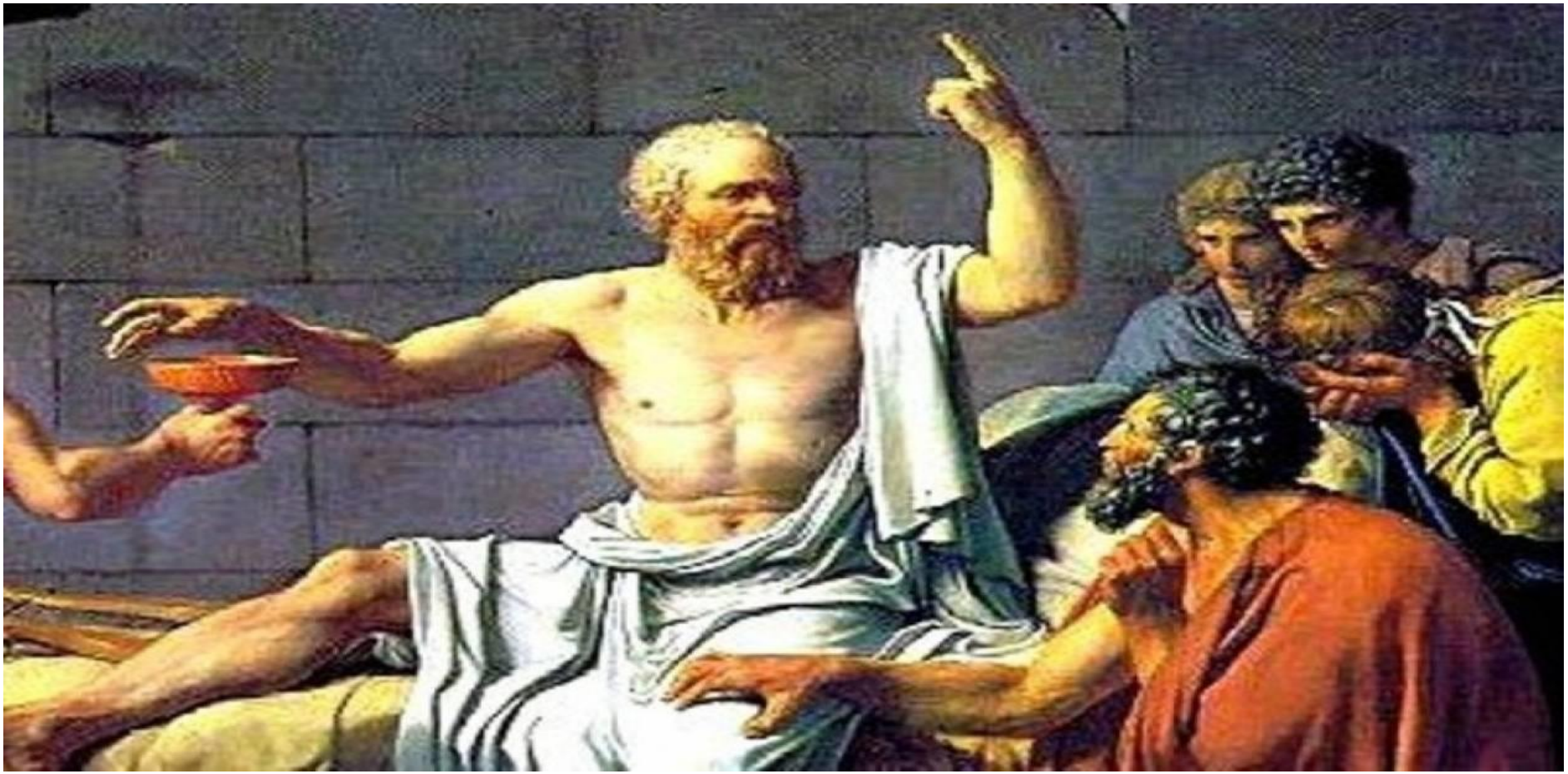

Με την επικουρία **ψηφιακών πόρων από παραστάσεις ή παρουσιάσεις για τον Σωκράτη μπορεί να επιχειρηθεί** με **συνδυασμό πολυτροπικών διδακτικών μεθόδων, όπως είναι οι θεατρικές**: *πες μου μια ιστορία, επίλυση προβλήματος, διλήμματα, παγωμένες (δυναμικές) εικόνες, ρόλο στον τοίχο, παίξιμο ρόλων, δραματοποίηση αποσπασμάτων πλατωνικού διαλόγου ή διαλόγων*, μια σκηνική παρουσίαση του Σωκράτη (ως μελέτη περίπτωσης ως διανοούμενου που η δημόσια ζωή χρειάζεται για να μην υπτώττει και εφησυχάζει).

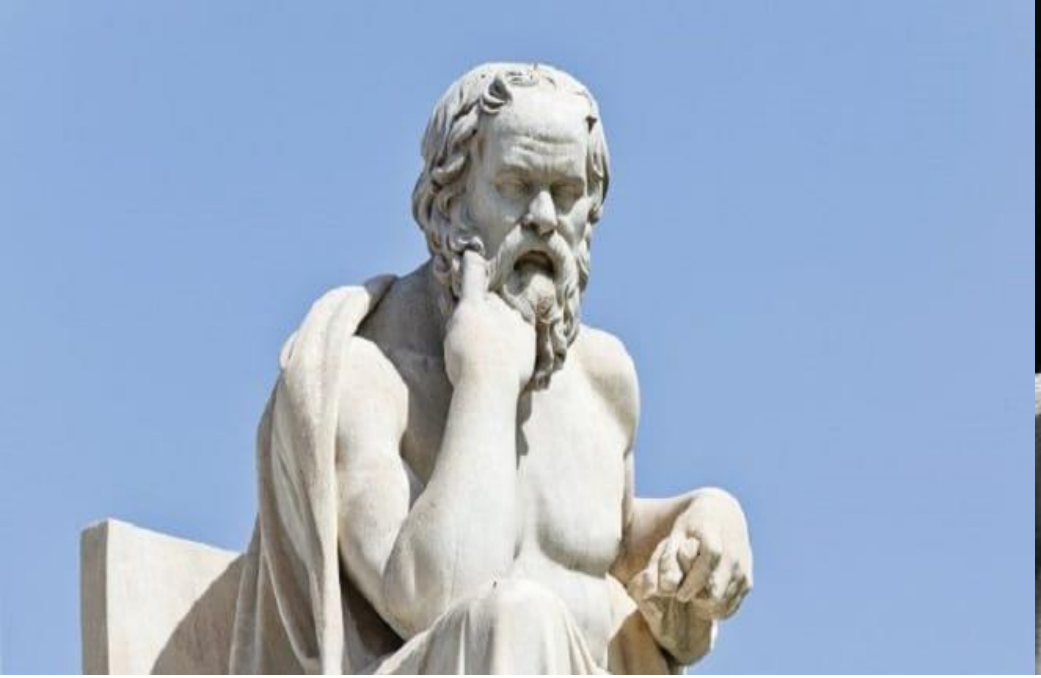

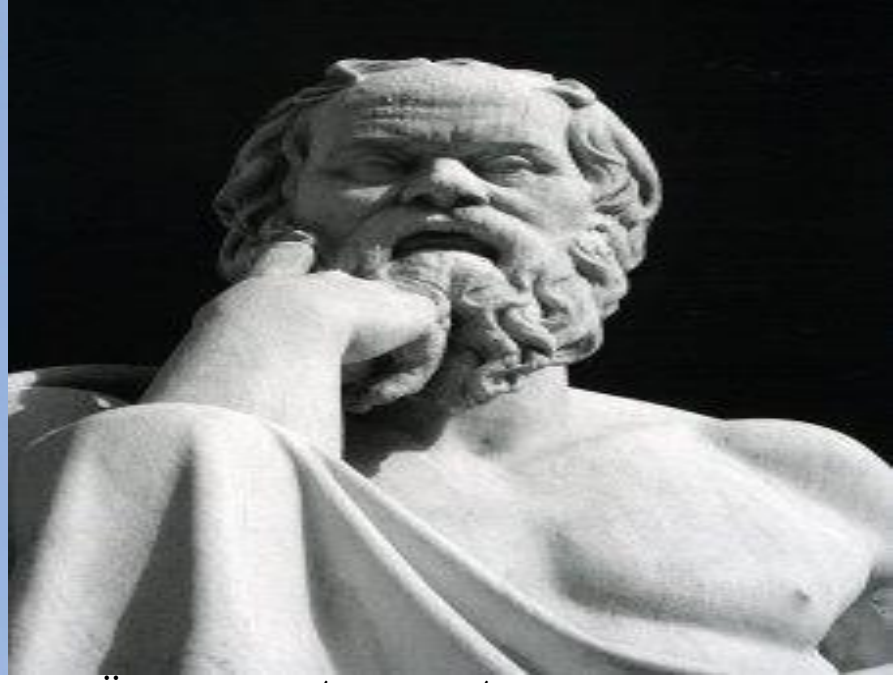

- **Ψηφιακοί πόροι**: Σωκράτης- ΣΚΑΪ- Μεγάλοι Έλληνες- 2009. https://www.youtube.com/watch?v=a12ciX0PeHA
- Δίκαιο: Ένας διάλογος για τη δικαιοσύνη βασισμένος στην *Πολιτεία* του Πλάτωνα https://www.youtube.com/watch?v=GpuVyXBv5rY&ab_channel=HellenicCosmosHellenicCosmos
- Η απολογία του Σωκράτη:
- https://www.youtube.com/watch?v=JThOZMfgeWI&ab_channel=%CE%95%CE%BB%CE%AD%CE%BD%CE%B7%CE%9A%CE%B5%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CF%84%CF%83%CE%AE%CE%95%CE%BB%CE%AD%CE%BD%CE%B7%CE%9A%CE%B5%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CF%84%CF%83%CE%AE
- Η αληθινή απολογία του Σωκράτη του Κώστα Βάρναλη https://www.youtube.com/watch?v=4CBpzCMjEjg

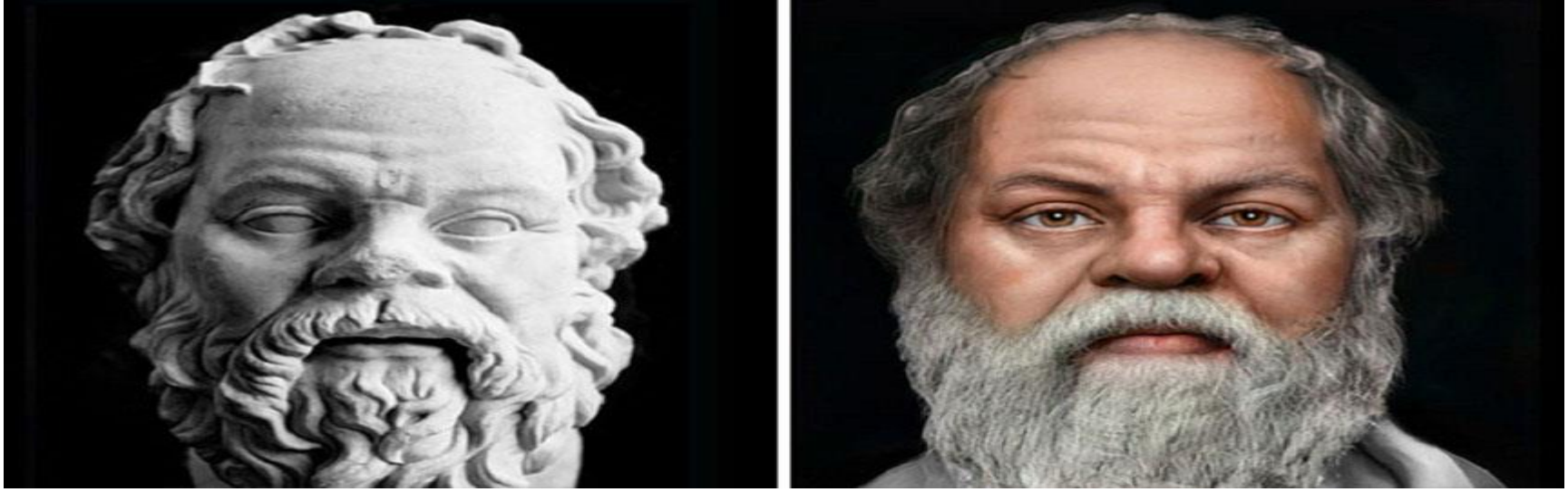

- **Τίτλος σεναρίου**: Σκηνική παρουσίαση του Σωκράτη. Δραματοποίηση αποσπασμάτων πλατωνικού διαλόγου ή διαλόγων.
- **Εμπλεκόμενες γνωστικές περιοχές**: Γλώσσα, Πληροφορική, Παραστασιογραφία, Θεωρία Θεάτρου.
- **Οργάνωση τάξης:** Μοντέλο ομαδοσυνεργατικής μάθησης, το τμήμα χωρίζεται σε 7 ομάδες 4 μαθητών/τριών (σύνολο 28 μαθητών/τριών). Τα κριτήρια χωρισμού τους είναι τα εξής τρία: 1. Σύμφωνα με το κοινωνιόγραμμα του Μορένο, ζητείται από τους μαθητές/τριες να γράψουν σε ένα χαρτί το όνομά τους και τρία ονομάτων μαθητών/τριών που θα καλούσαν στο πάρτι γενεθλίων τους. 2. Σύμφωνα με την κοινωνικοπολιτισμικη θεωρία ανάμειξης του στυλ μάθησής τους: μαθητές/τριες με ακαδημαϊκό προφίλ μάθησης (ικανότητα στον προφορικό και γραπτό λόγο), με καλλιτεχνικά ενδιαφέροντα και άλλοι/ες με δεξιότητες στους Η/Υ· με αυτόν τον τρόπο οι μαθητές/τριες αλληλεπιδρούν και 3. Σύμφωνα με τις επιδόσεις τους στη τυπική σχολική κλίμακα, 1 μαθητής/τρια άριστος/η, 2 μέτριοι/ες, 1 χαμηλής βαθμολογίας.
- **Σκοποί και στόχοι**:
- Η σχολική θεατρική παράσταση αποτελεί μια πολυσχιδή παιδαγωγική δραστηριότητα, η οποία απευθύνεται σε μαθητές με πολλαπλή νοημοσύνη, απαιτεί συνδυασμό ηλεκτρονικών ιστοσελίδων, επεξεργασία κειμένου, προβολή παρουσίασης και άλλη υλικοτεχνική υποδομή, επίσκεψη στο Youtube. Προϋποθέτει μελέτη κειμένων και παραστάσεων που αφορούν τον Σωκράτη.

- **Γενικότερη Σκοποθεσία**:
- **Ο Σωκράτης** φωτίζοντας πλευρές της ανθρώπινης συμπεριφοράς και αποκαλύπτοντας στάσεις ζωής, απαντά σε σύγχρονα ζητήματα της κοινωνίας και της ανθρώπινης ουσίας. Όσο κι να φαίνεται αυτό αντιφατικό οι πλατωνικοί διάλογοι ίσως προσφέρουν στους μαθητές μεγαλύτερες «ευκολίες» στην υπόδυση ρόλων ακόμη και από ένα νεώτερο έργο: Είναι βαθιά επεξεργασμένοι ως προς την πλοκή, τη σκηνική οικονομία και τη δράση, σκιαγραφούν χαρακτήρες, είναι ήδη «σκηνοθετημένοι» από τον ίδιο τον συγγραφέα τους σε κάποιο βαθμό (οι διάλογοι του Πλάτωνα έχουν «θεατρική δομή»), και όταν παρίστανται, τότε οι ρόλοι –χαρακτήρες- απ-όψεις αποκτούν οντότητα, εν-σαρκώνονται.
- Όλες οι ομάδες καλούνται να απαντήσουν, αφού μελετήσουν το κείμενο του Nigel Warburton (βλ. 1η διαφάνεια), στα κάτωθι:
- Ποια είναι η σημασία του να τίθενται ερωτήματα και κατά πόσο αυτό θεωρείται *όχληση* για τους άλλους ή αλογόμυγα (οίστρος ή αυτό που λέμε «συνείδηση» για εμάς τους ίδιους);
- **«Ως μεσήλικας περιφερόταν στην αγορά σταματούσε τους ανθρώπους και τους έθετε παράξενα ερωτήματα».** Ποιά είναι η γνώμη σας για τη Φιλοσοφία ως δημόσια παρέμβαση; Ποιός είναι (ή πρέπει να είναι) ο δημόσιος λόγος και ρόλος της;
- «Ἓν οἶδα ὅτι οὐδέν οἶδα»: Τι σημαίνει αυτό για εσάς προσωπικά; Τι κάνετε (ή τι σκέφτεστε να κάνετε) γι αυτό; Παραιτείστε μπροστά στην α-δυνατότητα της γνώσης ή αντίθετα κινητοποιείστε;
- Τι γνωρίζετε για τους απορητικούς διαλόγους του Πλάτωνα; Είναι εποικοδομητικοί και «γόνιμοι», ακόμη κι όταν είναι «άγονοι»;
- **«Οι συνομιλίες αυτές είναι γνωστές ως Πλατωνικοί διάλογοι και αποτελούν σπουδαία έργα της λογοτεχνίας, πέραν της φιλοσοφίας. Κατά κάποιον τρόπο ο Πλάτων ήταν ο Σαίξπηρ της εποχής του».** Σκεφτείτε πάνω στη σχέση φιλοσοφίας και λογοτεχνίας, στους λόγους για τους οποίους θεωρούνται όμοροι πνευματικοί χώροι.

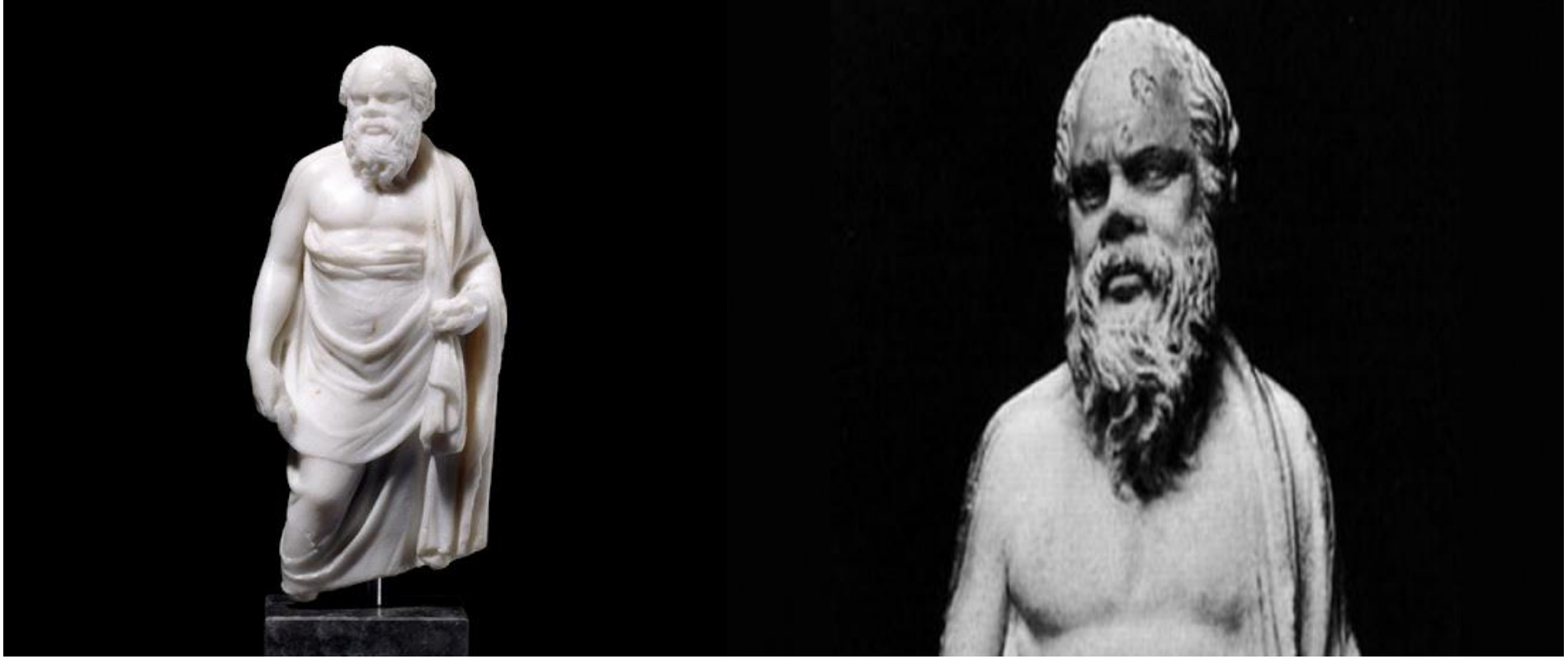

- **«Η ανεξέταστη ύπαρξη είναι μια χαρά για τα βόδια, αλλά όχι για τους ανθρώπους»**. Κάτι αντίστοιχο είπε ο Μιλ: «…*Εάν μου τεθεί το ερώτημα τι εννοώ με τις ποιοτικές διαφορές των ηδονών ή τι καθιστά μια ηδονή πιο αξιόλογη από μια άλλη, εκτός από το μεγαλύτερο μέγεθός της, μία μόνο απάντηση μπορώ να δώσω. Εάν μεταξύ δύο ηδονών υπάρχει μία την οποία σταθερά προτιμούν όλοι ή σχεδόν όλοι όσοι είχαν εμπειρία και των δύο, ανεξάρτητα από οποιοδήποτε αίσθημα υποχρέωσης προτίμησής της, αυτή είναι η πλέον επιθυμητή ηδονή. {…} Είναι προτιμότερο να είναι κανείς ένας ανικανοποίητος Σωκράτης παρά ένας ικανοποιημένος ηλίθιος. Και εάν ένας ηλίθιος ή το γουρούνι έχουν διαφορετική γνώμη, είναι επειδή βλέπουν μόνο τη μία όψη του ζητήματος, τη δική τους. Η άλλη, όμως, πλευρά σε αυτή τη σύγκριση αντιλαμβάνεται και τις δύο όψεις τους*»
- John Stuart Mill, *Ωφελιμισμός*, μτφρ. Φιλ. Παιονίδης, Πόλις, Αθήνα, 2002, σελ. 80-85.
- Εδώ τίθεται ένα «ανοικτό» διεπιστημονικό ερώτημα για την αυτοσυνείδηση, που χαρακτηρίζει και ξεχωρίζει τα ανθρώπινα από τα μη ανθρώπινα όντα. Ποια είναι η γνώμη σας;

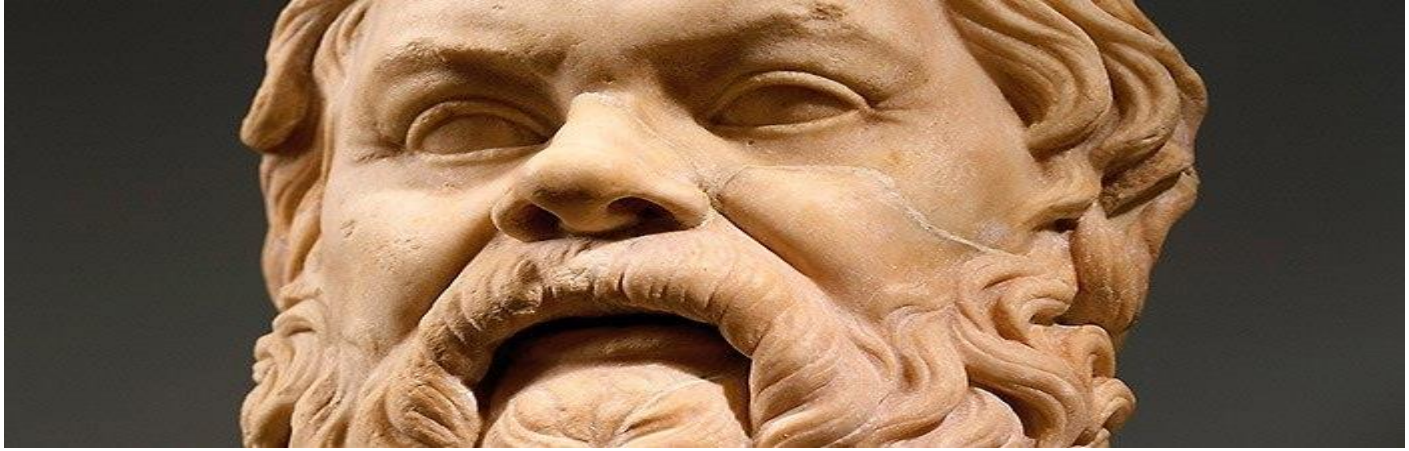

- Από τους δύο πρώτους **ψηφιακούς πόρους**:
- Σωκράτης- ΣΚΑΪ- Μεγάλοι Έλληνες- 2009. https://www.youtube.com/watch?v=a12ciX0PeHA
- Δίκαιο: Ένας διάλογος για τη δικαιοσύνη βασισμένος στην *Πολιτεία* του Πλάτωνα https://www.youtube.com/watch?v=GpuVyXBv5rY&ab_channel=HellenicCosmosHellenicCosmos
- Καλούνται οι μαθητές/τριες όλων των ομάδων:
- Να αξιοποιήσουν πληροφορίες και ιστορικά στοιχεία σχετικά με τους χαρακτηρισμούς της προσωπικότητας του Σωκράτη από τους μαθητές και τους μελετητές του, προκειμένου να απαντήσουν στα κάτωθι ερωτήματα:
- Γιατί ο Σωκράτης επηρέασε όχι μόνο με τους λόγους του αλλά κυρίως ως **πρότυπο βίου**; Γιατί τα βασικά του ερωτήματα είναι *τι είναι αρετή και ευτυχία*; «Ως ηθικός φιλόσοφος έκανε τη φιλοσοφία ζωή και καθημερινή υπόθεση» λέει ο Βασίλης Καρασμάνης στο αφιέρωμα για τον Σωκράτη του Sky: Μεγάλοι Έλληνες. Αναλύστε το.
- Η σωκρατική ελεγκτική μέθοδος στοχεύει κυρίως στη διασφάλιση της συμβατότητας (λογικής συνεκτικότητας) των πεποιθήσεων, της ορθότητας όχι μόνο των αποφάνσεων, αλλά κυρίως των αποφάσεων, γιατί οι τελευταίες έχουν συλλογικό αντίκτυπο στη συλλογική ευημερία. Αναλύστε και αιτιολογήστε τη δική σας άποψη για τη σχέση *λόγων- έργων*.
- «Καλύτερη η συνειδητοποιημένη άγνοια από την πλασματική γνώση» είναι το γνωστό σωκρατικό motto λέει ο Β. Καρασμάνης στο παραπάνω αφιέρωμα (17. 59 λεπτό). Ο Σωκράτης με τις διεισδυτικές του ερωτήσεις «ανίχνευε» τις αντιφάσεις, τις συγκεχυμένες έωλες απόψεις των συνομιλητών του. Παρόλα αυτά οι μαρτυρίες τον περιγράφουν ως συναρπαστικό, περιζήτητο ομιλητή, αν και εξοργιστικό σε κάποιους. Η δημόσια ζωή χρειάζεται τέτοιους διανοούμενους και σήμερα, για να μην υπτώττει και εφησυχάζει;
- Ο Σωκράτης πρότεινε ως διαρκή πνευματική δραστηριότητα την αυτοεξέταση, τον αυτοέλεγχο με αποτέλεσμα την αυτογνωσία. Υπό μια έννοια, θα μπορούσαμε να τον θεωρήσουμε πρόδρομο της ψυχανάλυσης του Φρόυντ. Σκεφτείτε τις συγκλίνουσες γραμμές της αυτοεξέτασης με την ψυχανάλυση.

Από τους δύο επόμενους **ψηφιακούς πόρους, που αφορούν θεατρικές παραστάσεις,** *της Απολογίας του Σωκράτη:*

- ***Α. Η ομάδα των υποκριτών***

Σκοποθεσία: Η ομάδα των υποκριτών καλείται να απαντήσει σε ερωτήματα όπως

Πώς αντιλαμβάνονται το μάθημα της Φιλοσοφίας, πριν και μετά την εμπειρία της δραματοποίησής της

- ***Β. Η ομάδα σκηνοθετών:***

Σκοποθεσία: Η ομάδα σκηνοθετών καλείται να απαντήσει σε ερωτήματα που αφορούν τη σκηνοθετική εστίαση ανάλογα με την εποχή, πού επηρεάζει την πρόσληψη του νοήματος κ.λ.π.

Αναζήτηση ψηφιοποιημένων αρχείων: Διαφορετικές σκηνοθεσίες θεατρικών ή ραδιοφωνικών παραστάσεων της *Απολογίας του Σωκράτη* κυρίως.

- ***Γ. Η ομάδα των ιστορικών/αρχαιολόγων:***

Σκοποθεσία: Η ομάδα των ιστορικών/αρχαιολόγων καλείται να «επισκεφτεί» ηλεκτρονικά τα κεντρικά αλλά και περιφερειακά θέατρα που κατά καιρούς ανέβασαν πλατωνικούς διαλόγους, να επιλέξει φωτογραφίες των πιο αντιπροσωπευτικών σκηνικών αντικειμένων, του φυσικού και του δομημένου περιβάλλοντος της κλασικής εποχής προκειμένου να ανασυσταθεί το ιστορικό πολιτισμικό συγκείμενο, της **άμεσης αθηναϊκής Δημοκρατίας**, στο οποίο εντάσσεται και ερμηνεύεται η φιλοσοφική στάση του Σωκράτη.

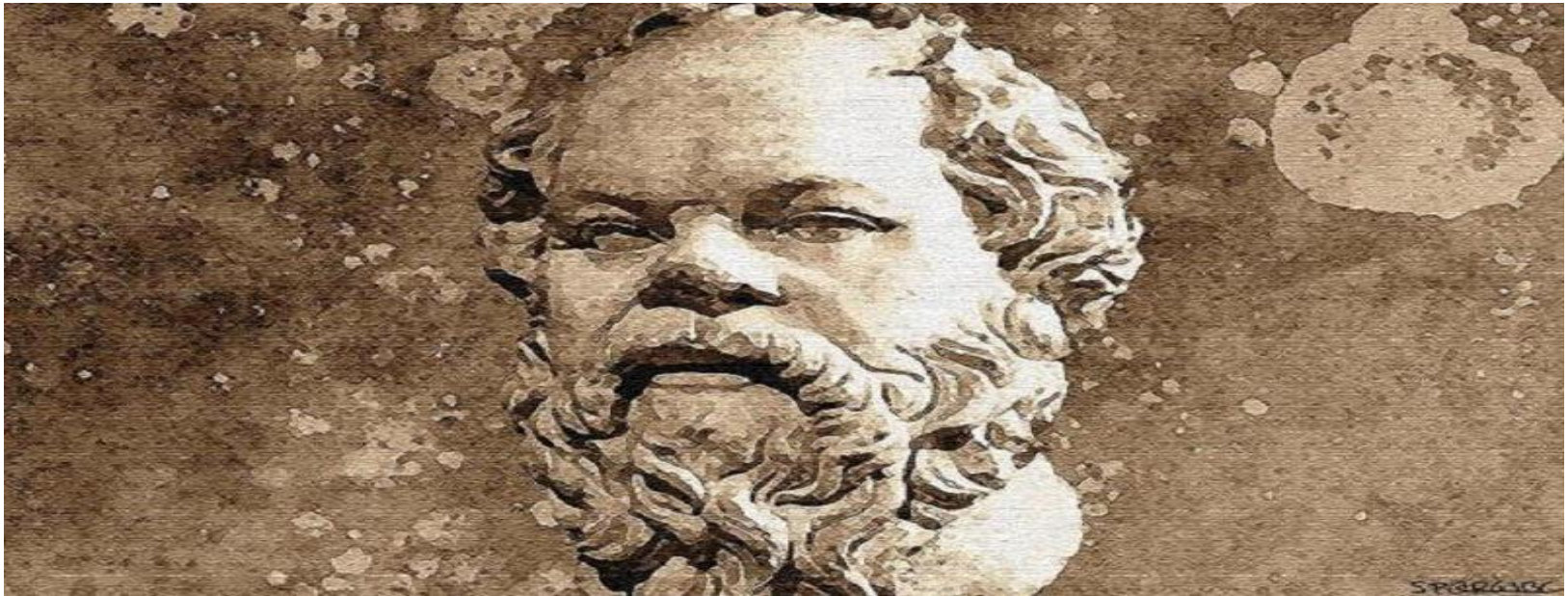

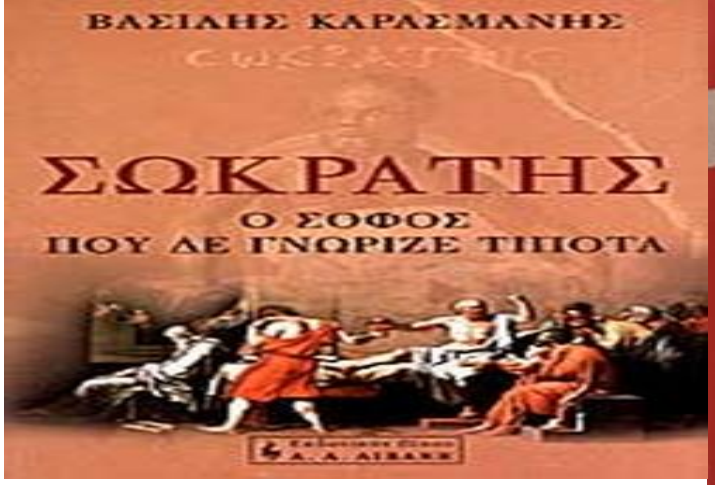

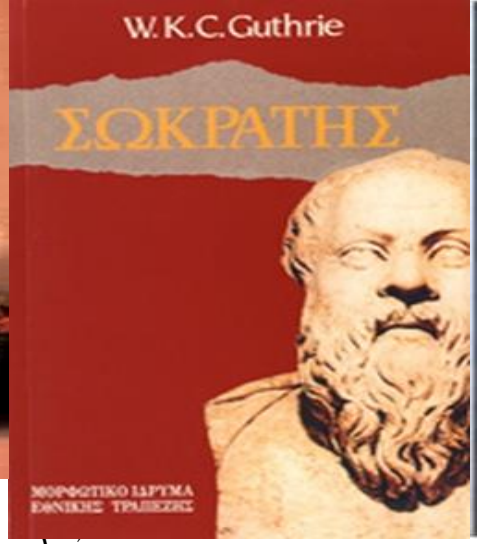

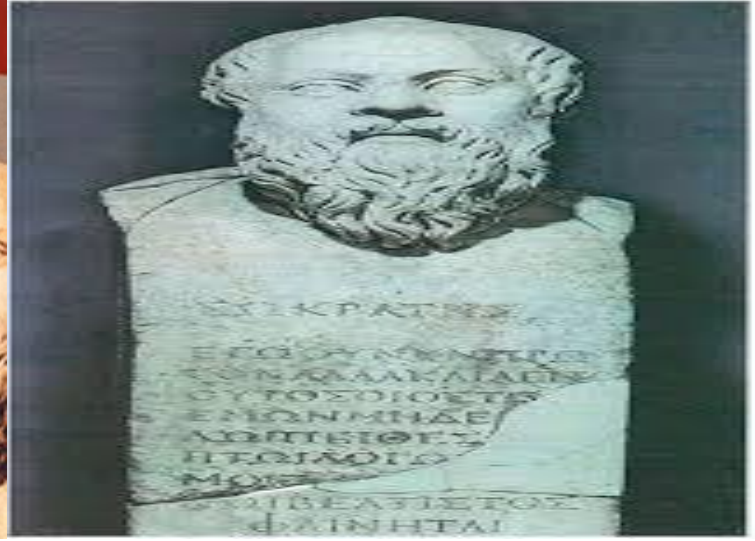

- ***Δ. Η ομάδα πολιτικών/ ιδεολόγων***

Σκοποθεσία: Η ομάδα των ιδεολόγων καλείται

να συνειδητοποιήσει τις διαφορετικές ερμηνείες, αναπαραστάσεις και «εικόνες» ιδεών και αξιών του παρελθόντος Το πώς οι άνθρωποι (οι ήρωες των διαλόγων, συγγραφείς, στοχαστές) ανάλογα με τις προθέσεις τους, τη θέση τους στην κοινωνία, τα κοινωνικά/υπαρξιακά τους προβλήματα, την «ιδεολογία» τους βλέπουν με διαφορετικό τρόπο την ανθρώπινη κατάσταση, να διερευνήσει τις αξίες που προβάλλονται στη βιοθεωρία του Σωκράτη. Και ειδικότερα να απαντήσουν: **σε ποια ερωτήματα του δικού τους παρόντος απαντούν οι απόψεις της παραδοσιακής φιλοσοφικής παιδείας;** Σε τι χρησιμεύει η αναδίφηση στο παρελθόν της ιστορίας της φιλοσοφίας;

- ***Ε. Η ομάδα των οπερατέρ μαζί με την Στ. ομάδα των μουσικών***

Καλείται με το πρόγραμμα movies maker να κάνει τις φωτογραφίες και τα κείμενα -σχόλια-των άλλων ομάδων ταινία… **Σκοποθεσία:** Η ομάδα των μουσικών καλείται να ανιχνεύσει:

τη συμβολή της μουσικής στη δημιουργία της ανάλογης ατμόσφαιρας, **την τέχνη και την μουσική ειδικότερα ως βίωμα** και να κατανοήσει τους τρόπους με τους οποίους προκαλούνται και ξεδιπλώνουν την πολυπλοκότητα της σχέσης του ατόμου γενικότερα και του καλλιτέχνη ειδικότερα με το περιβάλλον του (ρήξης ή ενσωμάτωσης), να επιλέξει μουσική επένδυση του έργου, όπως π.χ. το Αερικό του Θ. Παπακωνσταντίνου και το Δεν χωράς πουθενά του Αγγελάκα στο youtube

- ***Ζ. Η ομάδα των γλωσσολόγων***

Σκοποθεσία: Η ομάδα καλείται να αναλύσει τον ρόλο του πρωτογενούς κειμένου, την εκφορά και την επίδραση του λόγου στο πρωτότυπο και στη μετάφρασή του σε αναφορά με την *μεταβίβαση* του νοήματος.

Να ακούσουν το τρίλεπτο απόσπασμα του ΚΘΒΕ από την *Απολογία του Σωκράτη* στα αρχαιοελληνικά:

https://www.youtube.com/watch?v=3UQmRVslS9M&ab_channel=NationalTheatreofNorthernGreeceNationalTheatreofNorthernGreece

Αξιολόγηση: Γνώσεις-Δεξιότητες/Ικανότητες- Αξίες/Στάσεις των μαθητών:

- Γενικότερα: Στην φιλοσοφία του Σωκράτη ενυπάρχουν οι κύριες σταθερές που διέπουν τις **εγγενείς στην *ανθρώπινη κατάσταση* συγκρούσεις**. Οι αντιτιθέμενοι πόλοι των αφηρημένων εννοιών (φιλοσοφικών όρων) π.χ. του δικαίου και του αδίκου στην εν-σάρκωσή τους συμβάλλουν στην αποκρυστάλλωσή τους με όρους λεκτικής αντιπαράθεσης. Φθάνω στον εαυτό μου- το πρωταρχικό ταξίδι- σημαίνει αντι- μετωπίζω τον «άλλο».

- **Αναμένεται οι μαθητές/τριες να μπορούν**
- να αναγνωρίσουν και περιγράψουν το ιστορικό πλαίσιο: χρόνος, χώρος, γεγονότα που ορίζουν την εξέλιξη της πλοκής των πλατωνικών διαλόγων, που θα επιλεγούν να «δραματοποιηθούν»,
- να συνειδητοποιήσουν το πώς άλλαξε η εικόνα που έχουν για τη φιλοσοφία υπό το φως της σκηνικής της παρουσίασης,
- να ανα-γνωρίσουν ως την κοινή ιδρυτική συνθήκη και καταστατική αρχή του θεάτρου και της φιλοσοφίας, τον διά-λογο και αντί-λογο,
- να ανιχνεύσουν την ιστορικότητα των φιλοσοφικών θέσεων, αντι-θέσεων, συν-θέσεων στη διαλεκτική τους,
- να κατανοήσουν τη διαχρονικότητα της ανθρώπινης εμπειρίας του *διαλέγεσθαι*, της διανοητικής δημιουργικότητας στις ποικίλες της εκφάνσεις μέσω της μεθοδικής σκέψης η οποία συμβάλλει στην **αιτιολόγηση ή και αναθεώρηση θέσεων** συνδυασμένης με τη διαφορετικού τύπου αισθητική απόλαυση της θέασης ενός θεατρικού δρώμενου με φιλοσοφικό περιεχόμενο.
- Για την λυσιτελή περάτωση των παραπάνω εργασιών χρειάζεται συνδυασμένη μελέτη του κειμένου, εξωκειμενικών πηγών και συνεργασία των ομάδων, σύγκριση και σύνθεση σε **συζήτηση στρογγυλού τραπεζιού** με έναν εκπρόσωπο από κάθε ομάδα με γραπτή εισήγηση αλλά και συμμετοχή όλων στην τελική συζήτηση.

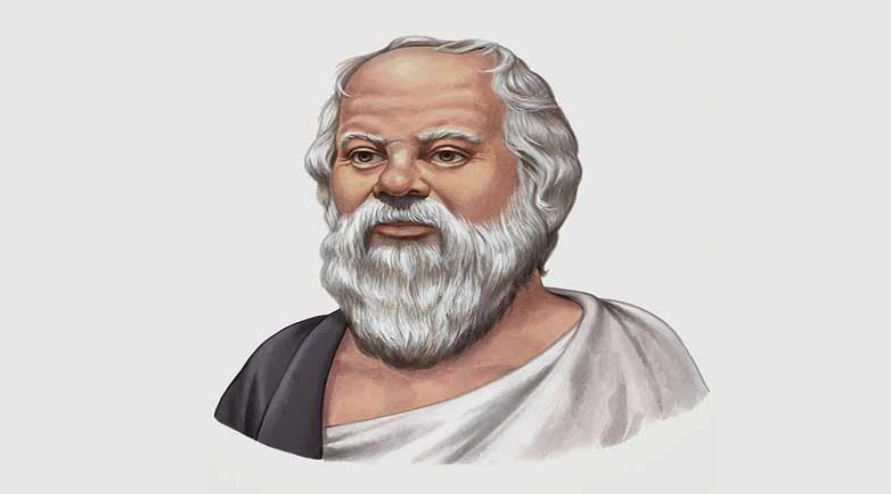

Αξιολόγηση –κριτική προσέγγιση του σεναρίου. Η βασική αρχή είναι ότι ξεκινούμε από το ιστορικό **παρόν** πρόσληψης του φιλοσόφου, που παρεμβαίνει δημόσια στο **παρελθόν, δι-ερευνούμε τα πολιτισμικά συμφραζόμενα μιας** τέτοιας φιλοσοφικής δραστηριότητας και ξαναγυρνούμε στο παρόν με τη διάθεση να δώσουμε τη δική μας κριτικά θεμελιωμένη *εικόνα* γι' αυτό. Η πορεία αυτή είναι και η πορεία της **εμπειρίας** μας από την αναδίφηση σε παρελθούσες προσωπικότητες, για να επιστρέψουμε στα παρόντα μας **βιώματα** με αντίστοιχους;; σύγχρονους διανοούμενους έτσι, ώστε να παραγάγουμε το δικό μας, προσωπικό, αλλά και ως ομάδα, αυθεντικό και αιτιολογημένο λόγο για την προσωπικότητα του Σωκράτη **και έμμεσα για την πολιτισμική ταυτότητά μας.**

Η πολύπλευρη έρευνα συνδέει τους/τις μαθητές/τριες με τη φιλοσοφική παράδοση, η οποία είναι φορέας της συλλογικής μνήμης και τους/τις βοηθά να συνειδητοποιήσουν τις διαφορετικές «εικόνες» μέσα από διαφορετικές μεταφράσεις και σκηνοθεσίες που είναι εντέλει και διαφορετικά «πρίσματα» του πολιτισμικού μας «κεφαλαίου». Η σκηνική παρουσίαση φιλοσοφικών θεωριών είναι ένας **εποπτικός τρόπος να βλέπουμε** -όχι αφηρημένα και άσαρκα- τα πραγματολογικά και ιδεολογικά στοιχεία ως μέρη του συνόλου μιας ιστορικής εποχής ή ενός φιλοσοφικού «συστήματος».

Πολυτροπικές διδακτικές τεχνικές Ι.

Ας θυμηθούμε **γνωστά θεωρητικά υπόβαθρα στα οποία έχουν θεμελιωθεί οι πρακτικές αυτού του σεναρίου** και πιο συγκεκριμένα: Οι πολυτροπικές διδακτικές τεχνικές διαμορφώνονται με βάση τις θεωρίες μάθησης (Piaget, Vygotsky, Bruner, Gagne) και παιδαγωγικές θεωρίες (Fröbel, Bruner, Dewey, Kilpatrick, Gardner). Η θεωρία περί κοινωνικοπολιτισμικής ανάπτυξης του Vygotsky και του Bruner τονίζουν τη σημαντικότητα της **ερευνητικής ανακάλυψης ως ενεργητικής μαθησιακής δι**αδικασίας με βάση τις **εμπειρίες** των ίδιων των μαθητών, ώστε αυτοί/ές να προάγονται στη γενική **κατανόηση της δομής της πραγματικότητάς τους, για να μπορέσουν, αν χρειαστεί να την αλλάξουν**, τροποποιώντας τη συμπεριφορά και τη δράση τους (Gagne). Συνεπικουρούν σ' αυτή την αντίληψη περί μάθησης ο Fröbel, ο οποίος θεωρεί ότι η μουσική και το παιχνίδι βοηθά στην ανάπτυξη του παιδιού, η **βιωματική** μάθηση του Dewey, που εξαίρει την κοινωνική μάθηση και θεωρεί βασικό σκοπό του σχολείου, με την εφαρμογή της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας, τον **εκδημοκρατισμό της κοινωνίας** (Dewey, 1916), η μέθοδος project του Kilpatrick, η οποία στοχεύει στην ολοκληρωμένη κοινωνικοποίηση και στην καλλιέργεια της ικανότητας του μαθητή να επιλύει προβλήματα και η θέση περί πολλαπλής νοημοσύνης του Gardner ότι κάθε άνθρωπος μαθαίνει με διαφορετικό τρόπο και έχει διαφορετικές νοητικές ικανότητες. Σε αυτές τις μορφές διδασκαλίας ανήκει **ο διάλογος** ο ποίος **ενδείκνυται για σύνθετα θέματα**, όπως αυτά τα οποία εξ ορισμού απασχολούν το *φιλοσοφεῖν*.

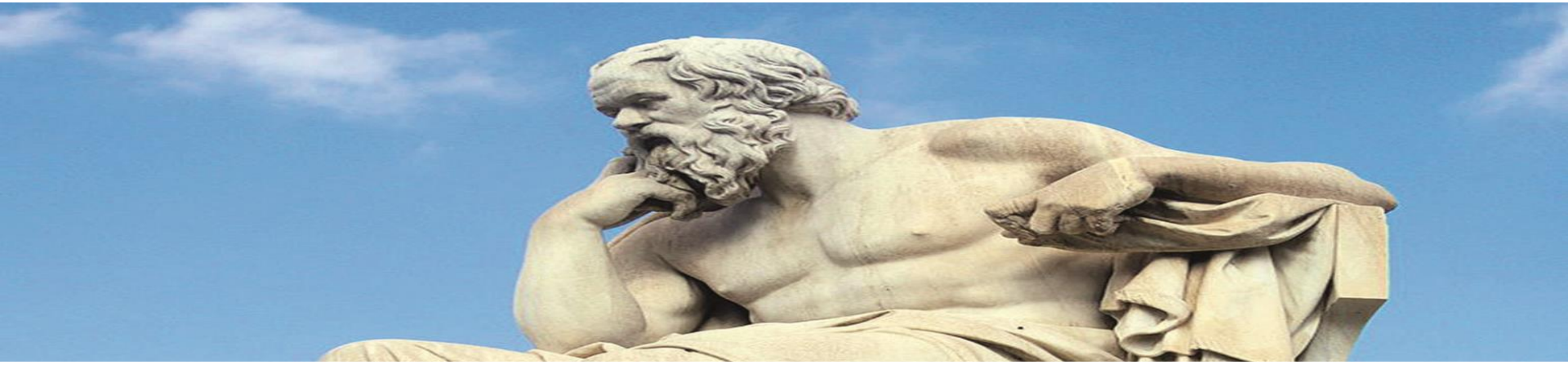

Πολυτροπικές διδακτικές τεχνικές ΙΙ.

Ο εκπαιδευτικός **συμμετέχει, χωρίς να ξεκαθαρίζει τη θέση του, σαν ένας σύγχρονος Σωκράτης. Παρεμβαίνει συνοψίζοντας** τις ιδέες που κατατέθηκαν και τις ομαδοποιεί. Εξυπακούεται ότι στις διδακτικές πρακτικές που χρησιμοποιούν το θεατρικό παιχνίδι εφαρμόζεται η ο**μαδο-συνεργασία** η οποία στηρίζεται στο φυσικό φαινόμενο της κοινωνικότητας των μαθητών. Ο εκπαιδευτικός είναι εμψυχωτής που καθοδηγεί και δια-παιδαγωγεί **ανακαλύπτοντας και αυτός τον κόσμο** των μαθητών του (Ματσαγγούρας, 2008). Για να εν-εργο-ποιηθεί η ομάδα **χρειάζεται ένα πρόβλημα/ερώτημα π.χ. (Χρειαζόμαστε διανοούμενους -σαν τον Σωκράτη -με δημόσιο παρεμβατικό ρόλο;;)** για να επιτευχθεί κυρίως η ανάπτυξη της δημιουργικότητας, της κριτικής σκέψης και της ικανότητας να αναλύουν και να στοχάζονται διαχρονικά κοινωνικά ή ηθικά θέματα, αξίες (Sweller, 1988). Προκαλεί η μέθοδος αυτή (**επίλυση προβλημάτων**) τους/τις μαθητές/τριες να χρησιμοποιήσουν τις εμπειρίες τους και να επιχειρήσουν να απαντήσουν σε ερωτήματα που είναι σημαντικά και θα τα αντιμετωπίσουν στη ζωή τους. Έτσι καλούνται σε ασφαλές περιβάλλον (τάξη) να αντιληφθούν σύνθετα προβλήματα που δεν έχουν εύκολες απαντήσεις και λύσεις-συνταγές. **Προβάρουν ουσιαστικά την πραγματική ζωή** και υποστηρίζονται να πάρουν αποφάσεις, να αναλάβουν δράση και να προχωρήσουν εξατομικευμένα στη μάθηση (Awang, Ramly, 2008). Αυτονόητος θεωρείται ο **αναστοχασμός** στη διδασκαλία του *φιλοσοφειν*, ως εξ ορισμού της, αφού μπορεί αυτοτελώς να χρησιμοποιηθεί στη διδασκαλία κυρίως πολιτισμικών, κοινωνικών, πολιτικών, ηθικών θεμάτων, αλλά και περιλαμβάνεται σε όλες τις παραπάνω παιδαγωγικές μεθόδους και ειδικότερα στις θεατρικές τεχνικές. Βοηθά στην αξιολόγηση των σκέψεων, των συναισθημάτων, στην ανάπτυξη του εσώτερου εαυτού, την κριτική απόψεων, πεποιθήσεων, στάσεων και τον επαναπροσδιορισμό «ταυτοτήτων».

- Μάριος Κουκουνάρας- Λιάγκης, *Εκπαιδευτικοί εν δράσει, νέα πολυτροπική διδακτική*, Γρηγόρης , 2011, σελ. 54-63, 66-70, 84-5, 91-94, 96, 103-106, 124, 131-135.
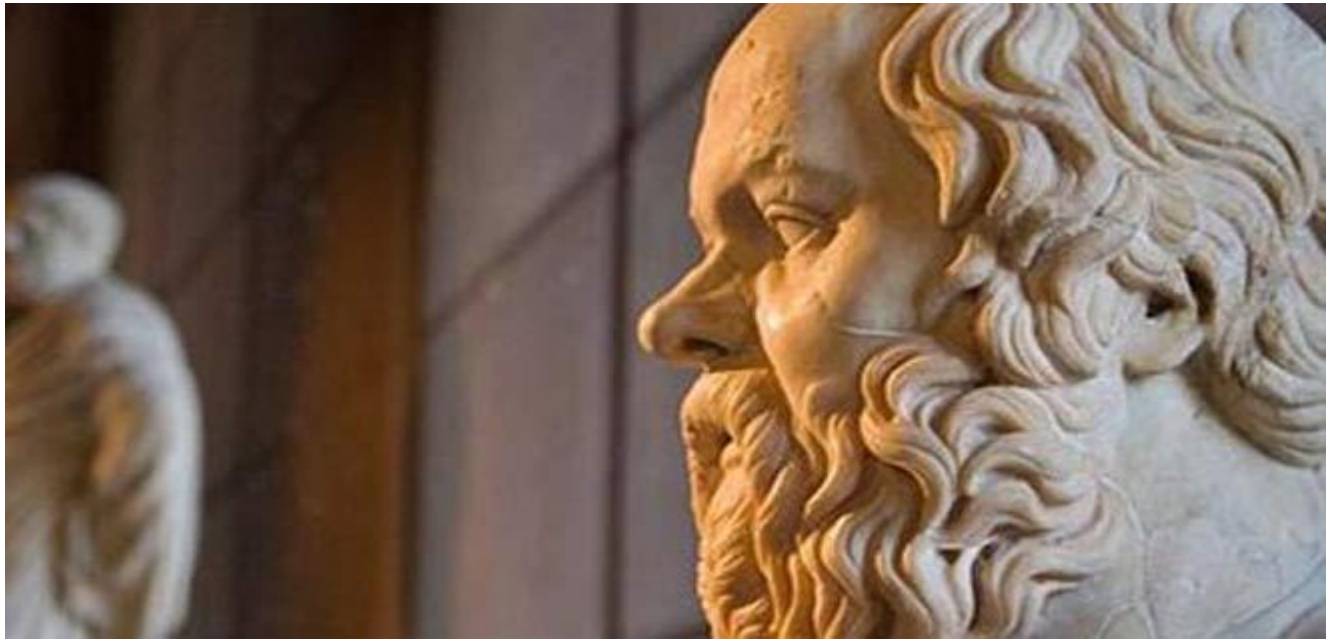
- **Βιβλιογραφία**
- Awang, H,& Ramly, I., "Creative thinking skills approach through Problem-based Learning: pedagogy and practice in the engineering classroom", *International of Social Sciences*, 3(1), 2008, σσ. 18-22
- Dewey, J., *Democracy and Education*, Macmillan, New York 1966 (1916).
- Ζώνιου, Χ. «Augusto Boal» *Εκπαίδευση και Θέατρο*, τ. 11, 2010.
- Kohlberg, L., *Essays on Moral Development, Vol. 1 The Philosophy of Moral 1Development*, Harper &Row, New York 981.
- Κοσσυβάκη, Φ., *Κριτική επικοινωνιακή διδασκαλία*, Gutenberg, Αθήνα, 1998.
- Κοσσυβάκη, Φ., *Εναλλακτική διδακτική – Προτάσεις για μετάβαση από τη διδακτική του αντικειμένου στη διδακτική του ενεργού υποκειμένου*, Gutenberg, Αθήνα, 2003.
- Κουκουνάρας- Λιάγκης, Μάριος. *Εκπαιδευτικοί εν δράσει, νέα πολυτροπική διδακτική*, Γρηγόρης.
- Ματσαγγούρας, Η., *Η διαθεματικότητα στη σχολική ζωή- Εννοιοκεντρική αναπλαισίωση και σχέδια εργασίας*, Γρηγόρης, Αθήνα 2003.
- Ματσαγγούρας, Η., *Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και μάθηση*, Γρηγόρης, Αθήνα, 2008, 3η έκδοση.
- Mill, John Stuart, *Ωφελιμισμός*, μτφρ. Φιλ. Παιονίδης, Πόλις, Αθήνα, 2002.
- Σέξτου, Π., *Δραματοποίηση. Το βιβλίο του θεατροπαιδαγωγού*, Καστανιώτης, Αθήνα, 2007, 2η έκδοση.
- Sweller, J., " Cognitive load during problem solving: Effects on learning" *Cognitive Science*, 12(2), 1988, σελ. 267-285.
- Warburton, Nigel, *Μικρή Ιστορία της Φιλοσοφίας*, ΙΔ΄ Έκδοση, Πατάκης, 2020.